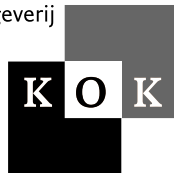

Seks & God

Waarom alles met elkaar te maken heeft

Rob Bell

uitgeverij

© Uitgeverij Kok – Utrecht, 2013
www.kok.nl

Oorspronkelijke uitgave: *Sex God: Exploring the Endless Connections
Between Sexuality and Spirituality*

© Zondervan 2007

Tekst © 2007 Rob Bell

Vertaling Tijmen P. Bos (t.bos@irstudio.nl)

Omslagontwerp Brainstorm

Vormgeving binnenwerk ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 435 2205 2

E-ISBN 978 90 435 2206 9

NUR 700

Tenzij anders vermeld, zijn de aanhalingen uit de Bijbel overgenomen uit de Herziene Statenvertaling (© 2010 Stichting HSV).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of open-
baar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, me-
chanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Introductie

Dit gaat eigenlijk over dat

Er waren eens twee broers.

Jakob had een zachte huid. Maar zijn oudere broer, Ezau, was ‘een harige man’.

En niet alleen was Ezau goed bedeed op het gebied van haar, hij hield ervan om buiten te zijn. Hij was een bekwaam jager – denk aan een Spike van Di-Rect op sandalen. Zijn zachthuidige broer Jakob bleef binnenshuis, kookte en was bij hun moeder.

Je ziet het conflict aankomen.

En het conflict komt. Hun vader, Izak, is stervende en het gebruik in het Nabije Oosten in die tijd was dat de vader, voordat hij heenging, zijn zegen gaf aan zijn eerstgeboren zoon. Dit was een symbolisch gebaar, beladen met betekenis. Izak stuurt Ezau erop-uit om een beest te doden dat ze kunnen eten als onderdeel van de zegeningsceremonie. Maar na aansporingen van zijn moeder bedekt Jakob zich met geitenvellen en gaat naar zijn zieke blinde vader, zich voordoend als Ezau. Wanneer Izak hem hoort, vraagt hij wie hij is en Jakob antwoordt: ‘Ik ben Ezau, uw eerstgeborene.’¹

Jakob houdt vol dat hij iemand anders is.

Izak valt voor het bedrog en geeft Jakob de zegen die voor Ezau bedoeld was. Jakobs leugen is een ernstige overtreding tegen de familie, tegen Izak en bovenal tegen Ezau. En wanneer Ezau erachter komt, is hij woedend en maakt heel duidelijk dat hij voornemens is om, wanneer hun vader sterft, Jakob te doden.

Wat Jakob opvat als een subtiele hint dat het tijd is om te vertrekken.

Dus Jakob is op de vlucht, een vlucht om zijn leven te redden, wanneer hij ergens stopt om te overnachten. De Bijbel beschrijft de plek waar hij rust als 'een bepaalde plaats'.² Dit detail is belangrijk, omdat het niet een religieuze plaats is; het is niet op een bergtop of aan de kust, er is geen tempel in de buurt. Jakob valt in slaap op een willekeurige plek langs de kant van de weg. Die nacht droomt hij. Een intense droom waarin God tot hem spreekt en onder andere tegen hem zegt: 'Ik ben bij je en zal over je waken waar je ook gaat en ik zal je terugbrengen naar dit land. En Ik zal je niet verlaten totdat Ik heb gedaan wat Ik je beloof'.³

Wat God hier doet is verbazingwekkend! In die tijd geloofde men dat de goden op religieuze plekken verbleven, plekken waar men de goden verwachtte – tempels, heilige plaatsen, heiligdommen en altaren.⁴ Maar deze God is anders.

Deze God verschijnt op rustplaatsen.

Deze God spreekt tot mensen op 'zekere plaatsen' ergens langs de weg.

Deze God heeft geen tempels, heilige plaatsen en rituelen nodig.

Deze God spreekt met wie Hij wil, waar Hij wil, wanneer Hij wil.

Jakob neemt daarna een steen en zet hem overeind als een pilaar om de plaats te markeren en legt een gelofte af: 'Als God met mij zal zijn en mij zal beschermen op deze weg, waar ik op ga, en mij brood zal geven om te eten en kleren om aan te trekken, en ik in vrede in het huis van mijn vader zal terugkeren, dan zal de HEERE mij tot een God zijn.'⁵

Jaren gaan voorbij. Jakob trouwt, sticht een gezin en verzoent zich uiteindelijk met Ezau. Hij houdt op zich voor te doen als iemand die hij niet is. En op een dag keert hij terug naar de plaats waar hij zijn gelofte aan God aflegde. Het boek Genesis zegt: 'Hij bouwde daar een altaar en noemde die plaats El Betel, want God had Zich daar aan hem geopenbaard, toen hij voor zijn broer vluchtte.'⁶

Bet is het Hebreeuwse woord voor huis. *El* is een van de namen van God. Betel, het 'Huis van God.'

Stel je voor dat je een van Jakobs kinderen bent; je bent zojuist aangekomen in dit nieuwe land en er staat daar een stenen pilaar waarover je vader maar niet uitgepraat raakt. Hij vertelt aan iedereen die maar wil luisteren het verhaal over iets wat hem jaren geleden is overkomen en hij stapelt stenen boven op stenen. Hij stapelt ze zo hoog dat hij van het geheel een altaar maakt. Ondertussen blijft hij maar praten over een gelofte die hij aan God aflegde en je hebt niet het flauwste idee waar hij het over heeft. Het lijkt een beetje te veel van het goede. En dan begint hij ook nog deze stapel stenen het Huis van God te noemen.

Stel dat je zou vragen: 'Pa, waar maak je *el* nou zo druk om? Het is gewoon een stapel stenen.'⁷

Ik stel mezelf voor dat Jakob zou zeggen: ‘Ja, je hebt gelijk, het is een stapel stenen, maar het is méér dan een stapel stenen. Je moet begrijpen dat ik op de vlucht was en dacht dat mijn broer mij ging doden. Mijn leven was voorbij. En God redde mij. En God bracht mij naar een nieuw thuis. En ik had voedsel om te eten en een plek om te slapen en uiteindelijk gaf God mij een familie. Dit is niet zomaar een stapel stenen. Dit is een symbool van leven voor mij. God schaarde zich aan mijn zijde.’

Het is een stapel stenen, maar het is meer dan een stapel stenen.

We doen dit voortdurend.

Als we door jouw garage of zolder of sokkenlade zouden rommelen, garandeer ik je dat we de vreemdste dingen zouden tegenkomen. Ik heb een trofee van toen ik veertien was. Het mannetje dat erbovenop zat, is er ergens in de jaren '90 vanaf gevallen, de letters die vertelden waar de trofee voor was zijn verbleekt en de jaren hebben onthuld dat hij – hoe schokkend – niet van echt marmer is gemaakt. Maar ik heb hem bewaard. Ik heb hem niet weggegooid, omdat het voor mij meer dan een trofee is. Die trofee staat voor de eerste keer dat ik echt iets op eigen kracht won. Hij vertegenwoordigt een bepaalde periode uit mijn leven en de problemen van het veertien jaar zijn en het vinden van mijn identiteit en het me afvragen of ik ooit ergens goed in zou zijn.

Het is een trofee, maar het is meer dan een trofee.

Juwelen, foto's, knutselwerkjes van je kinderen, antieke stukken die al generaties in de familie zijn, kunstprojecten, souvenirs, schilderijen – we bewaren ze omdat ze voorbij zichzelf wijzen. Als we jou zouden vragen naar een bepaalde foto en waarom je

die een dergelijk prominente plek in je huis of kantoor hebt gegeven of waarom je die overal bij je draagt in je handtas of portemonnee, zou je waarschijnlijk reageren door te vertellen over de mensen op de foto, waar die is genomen en wanneer. Maar dat zou slechts het beginpunt zijn. Die relaties en die plaats en die tijd gaan allemaal over iets anders, iets meer. Als we door zouden vragen, zou je waarschijnlijk op woorden uitkomen zoals vertrouwen en liefde en erbij horen en trouw en vieren.

Dus het is een foto, maar het is meer dan een foto.

Dit fysieke ding, deze foto, trofee, dit object of cadeau – gaat eigenlijk over die relatie, die waarheid, die realiteit, dat moment in de tijd.

Dit gaat eigenlijk over dat.

Of het nou gaat om wat we doen met onze energie

of hoe we ons voelen over onze lichamen

of het onder controle willen houden van onze relaties

of pogingen te genezen van een gebroken hart

of het proberen om te gaan met onze onstilbare honger

of de moeite van het helder communiceren met degenen van wie we houden

of het verlangen naar iets of iemand die beter is,

veel dingen in het leven zijn op een of andere manier verbonden met onze seksualiteit.

En wanneer we beginnen met het op een rijtje zetten van alle aspecten die onze seksualiteit omgeven, komen we al snel uit bij het geestelijke,

omdat dit

altijd gaat over dat.

En dus heeft deze vent altijd een vriendin en is het een grap geworden onder zijn familieleden en vrienden dat hij, op de dag dat hij de ene vriendin kwijtraakt, meteen de volgende vindt – achter zijn rug gebruiken ze eigenlijk de uitdrukking ‘inruilen’ – wat de vraag oproept waarom hij zo’n behoefte aan een vriendin heeft. Wat is zijn werkelijke behoefte, dat wat hem ertoe drijft om een vriendin te moeten hebben? En als we daarbij konden komen, zou hij dan misschien niet meer zo hard een vriendin nodig hebben?

En zij heeft zo’n kilte in haar hart tegenover haar echtgenoot, maar eigenlijk gaat het over iets wat gebeurde lang voordat ze hem zelfs maar kende.

En hij heeft dit ding dat hij doet en hij blijft haar maar vertellen dat alle kerels zo zijn en zij wil hem vertrouwen, maar ze zou zo graag willen weten of alle kerels werkelijk zo zijn, omdat het allemaal een beetje raar wordt.

En zij is single en vindt dat prima, maar voelt nog wel van binnen dat ze een seksueel wezen is en ze probeert te ontdekken hoe ze dit met elkaar moet verzoenen, omdat haar getrouwde vrienden

haar voortdurend proberen te koppelen aan een ‘aardige’ kerel die ze kennen, waardoor zij het gevoel krijgt dat haar vrienden denken dat ze op een of andere manier incompleet is omdat ze niet getrouwd is.

En zij hebben steeds maar weer ruzies over dingen die zo triviaal zijn dat het gênant is. Gisteren gingen ze los over hoe de auto geparkeerd moet worden en de dag daarvoor had het iets te maken met de telefoonrekening en daarvoor ging het over wie er aan de beurt was om de hond uit te laten en nu gebeurt het weer – ze staan in de keuken te debatteren over hoe een tomaat eigenlijk gesneden moet worden. Ze wonen al een paar jaar samen en vertellen je, als je ernaar vraagt, dat het heerlijk is. Maar ze zijn op een punt in de relatie gekomen dat zaken als vertrouwen en toewijding en toekomst en kinderen en huwelijk in hun gedachten en hun harten beginnen op te komen en verborgen onder al het andere vragen ze zich allebei af: ben jij de ware? Maar geen van beiden heeft dat ooit hardop durven zeggen en allebei maakten ze mee hoe hun ouders scheidden toen ze jong waren, dus elke keer dat het gesprek op trouwen komt wordt het allemaal heel snel heel verwarrend en gespannen en dus dringt het hier, op dit moment, tot hen door dat deze ruzie eigenlijk helemaal niets te maken heeft met hoe je een tomaat snijdt.

Omdat dit eigenlijk gaat over dat.

Het gaat altijd over iets anders.

Iets diepers. Iets wat overal achter schuilgaat. Je kunt niet praten over seksualiteit zonder het te hebben over hoe je werd gemaakt. En dat leidt je onvermijdelijk naar wie jou maakte. En een keer zal je moeten praten over God.

Seks. God. Ze zijn verbonden. En ze kunnen niet gescheiden worden van elkaar. Waar het ene is, zal je altijd het andere aantreffen. Dit is een boek over hoe seksualiteit het 'dit' is en spiritualiteit het 'dat'. Om het ene te duiden, zullen we het andere moeten onderzoeken.

En *dat* is waar *dit* boek over gaat.

Hoofdstuk 1

God heeft lippenstift op

In 1945 bevrijdde een groep Engelse soldaten het Duitse concentratiekamp Bergen-Belsen. Eén van hen, luitenant-kolonel Mercin Willet Gonin, DSO,⁸ beschreef in zijn dagboek wat zij aan troffen:

‘Ik kan geen toereikende beschrijving geven van het Horrorkamp waarin mijn mannen en ik de volgende maand van ons leven zouden moeten doorbrengen. Het was niets meer dan een woestijn, zo kaal als een kippenhok. Overal lagen lijken, soms op grote stapels, soms individueel of in groepjes waar ze waren neergevallen. Het duurde een tijdje om eraan te wennen om mannen, vrouwen en kinderen neer te zien vallen als je langs ze liep... We wisten dat er vijfhonderd per dag stierven en dat er nog wekenlang vijfhonderd per dag zouden blijven sterven voordat iets wat wij konden doen ook maar het geringste effect zou hebben. Maar het was moeilijk om te zien hoe een kind stikkend stierf van differie terwijl je wist dat een simpel kunstmatig luchtpijpje en verpleging het konden redden. Vrouwen stierven in hun eigen braaksel, omdat ze te zwak waren om zich om te draaien, mannen aten wormen terwijl ze een half brood vastgeklemd hielden, enkel omdat ze wormen hadden moeten eten om te overleven en nu nauwelijks het verschil nog wisten. Stapels lijken, naakt en obscene, met een vrouw die er tegenaan

leunde, omdat ze te zwak was om te staan, terwijl ze op een open vuur het eten kookte dat we haar hadden gegeven; mannen en vrouwen die overal en nergens openlijk zomaar neerhurkten om hun behoefte te doen... [een] dysenterietank waarin de overblijfselen van een kind dreven.⁹

Dit verslag is schokkend, verschrikkelijk en tragisch. Maar waarom?

Omdat mensen geen wormen horen te eten?

Omdat mensen geen stapels lijken moeten maken?

We antwoorden ja op deze vragen, omdat niemand gedwongen zou moeten worden om in zulke omstandigheden te leven als in Bergen-Belsen. Maar tegelijkertijd begrijpen we intuïtief dat het kwaad dat deze gevangenen – deze *mensen* – berokkend werd, veel dieper ging dan de fysieke omstandigheden waaraan zij onderworpen werden. Een concentratiekamp is erop gericht om mensen van hun menselijkheid te beroven.

Het is anti-mens.

En in de Bijbel is alles wat anti-mens is, anti-God. Genesis begint met God die de wereld scheidt en dan de mens scheidt 'naar Gods beeld'.¹⁰ Het Hebreeuwse woord voor beeld is hier *tselem* en heeft een specifieke culturele betekenis.¹¹ De verhalen van Genesis hebben hun oorsprong in de cultuur van het oude Nabije Oosten, waar men dacht dat een koning regeerde naar het evenbeeld van een bepaalde god. De beroemde farao Toetanchamon is daar een Egyptisch voorbeeld van. Zijn naam, Toetanchamon, betekent 'het levende beeld van [de god] Amon'. De koning werd gezien als de belichaming van een specifieke god

op aarde. Als je wilde zien hoe een god was, dan keek je naar de koning van die god.

De schrijver van Genesis maakt duidelijk dat er in de schepping iets is aan de mensen wat anders is.¹² Ze zijn niet God en zullen niet God worden, maar op de een of andere duidelijk te onderscheiden en intentionele manier is er iets van God in hen geplaatst. Wij weerspiegelen hoe God is en wie God is. Een goddelijke vonk woont in ieder en elk mens.¹³

Iedereen, overal. Draggers van het goddelijk beeld.¹⁴

Stel je een groep jongens op de middelbare school voor die bij hun kluisjes rondhangen wanneer een meisje langs komt lopen. Een van de jongens vraagt: 'En, wat voor cijfer is dat?' Vervolgens kennen ze om de beurt een getalswaarde toe aan de verschillende onderdelen van haar anatomie en bespreken ze tot in detail hoe ze haar fysieke attributen beoordelen.¹⁵

Dit soort scenario's vindt voortdurend plaats, over de hele wereld, elke dag. Voor sommigen is het een tijdverdrijf. Er zijn televisieprogramma's en websites en eindeloze discussies gewijd aan het bepalen wie een 'top' is en wie een 'flop'. Het is een industrie, een vorm van vermaak, een cultuur.

En het is overal.

Het probleem is dat 'dat' eigenlijk een 'zij' is. Een persoon. Een vrouw. Met een naam, een verhaal, met gevoelens. Het lijkt onschuldig totdat jij dat meisje bent – en dan doet het pijn. Het is vernederend. Het is schendend. Het doet een menselijke ziel iets aan.

Als een 'zij' een 'dat' wordt

Jezus had veel te zeggen over wat er gebeurt als een vrouw, een beelddrager, een drager van de goddelijke vonk, een 'dat' wordt. In het boek Mattheüs onderwijst Jezus dat iedereen die 'naar een vrouw kijkt om haar te begeren, in zijn hart al overspel met haar gepleegd heeft'.¹⁶ Hij verbindt onze ogen en onze bedoelingen en onze gedachten met wat er in ons hart leeft.¹⁷

Jezus gaat nog verder. Hij zegt: 'Als dan uw rechteroog u doet struikelen, ruk het uit en werp het van u weg.'

Wat een beetje gewelddadig is. Om niet te noemen pijnlijk. En, indien letterlijk genomen, de halve mensheid binnen de kortste keren blind zou maken. Om nog maar te zwijgen over het feit dat blinde mensen volledig in staat zijn tot lust. We kunnen slechts concluderen dat Jezus hier de metafoor 'het is maar een vleeswond' gebruikt om ons op iets anders te wijzen.¹⁸ Een waarheid voorbij het verwijderen van ledematen. Als we het niet letterlijk moeten interpreteren, hoe, of waartoe, moeten we het dan wel interpreteren?

Jezus legt het uit door te zeggen: 'Want het is beter voor u dat een van uw lichaamsdelen te gronde gaat en niet heel uw lichaam in de hel geworpen wordt.'

Hoe komen we van lust, wat zo alledaags is en eigenlijk niet zo'n groot probleem lijkt, bij het in de hel werpen van je lichaam, en dat in maar een paar zinnen?

En om dit lot te ontlopen moet je je hand afhakken? Je oog uitsteken? *Dat* zou beter zijn?

Hij overdrijft wel een beetje, hè?

Of hebben we iets over het hoofd gezien?

Om te begrijpen hoe Jezus deze verbanden legt, moeten we ons verdiepen in het joodse denken over de hemel in de eerste eeuw van onze jaartelling.

In het boek Psalmen staat geschreven: ‘De HEERE heeft Zijn troon in de hemel gevestigd, Zijn Koninkrijk heerst over alles.’¹⁹ In het joodse denken is de hemel niet een vastliggende, onveranderlijke geografische plek ergens buiten deze wereld. De hemel is daar waar de dingen zijn zoals God ze bedoeld heeft. De plek waar alles onder Gods heerschappij en regering is. En die plek kan waar dan ook zijn, wanneer dan ook, met wie dan ook.

Het staat ook geschreven in de Psalmen dat ‘de hemel is van de HEERE, maar de aarde heeft Hij aan de mensenkinderen gegeven.’²⁰ Dus er is een rijk, de hemel, waar de dingen zijn zoals God het wil, onder Gods heerschappij en regering. Maar de aarde is anders. God heeft tijdelijk ruimte gegeven aan het bestaan van andere koninkrijken. Gebieden onder een andere autoriteit. ‘De aarde heeft hij aan de mensenkinderen gegeven.’ Wat betekent dat we kunnen doen wat wij maar willen. We kunnen net zo leven als wij willen. We kunnen ervoor kiezen om te leven onder Gods heerschappij en regering, of we kunnen rebelleren tegen God en op een andere manier leven.

Als er nu een rijk is waar de dingen zijn zoals God het wil, dan moet er ook een rijk zijn waar de dingen niet zijn zoals God ze wil. Waar de dingen niet in overeenstemming zijn met Gods wil. Waar de mensen niet behandeld worden naar hun volledige menselijkheid.